

ישראל קסטנר. לידו עורך־הדין תמיר, לבוש גלימה, עם עוזרו, אריה מרינסקי. האישה המזוקן החובש כיפה הוא הנאשם גרינוולד. שמאלי בתמונה הוא התובע אמנון תל, ולידו עוזרתו בניהול המשפט, דבורה שקד. בעוד רגע יתחולל קרב דרמטי על גורלו של קסטנר.

רגע סמלי: תמונה זו צולמה ברגע שנכנס השופט הלוי לאולם בית־המשפט וכל הנוכחים קמו על רגליהם, כנהוג. אולם היא נראית כאילו אבליים כל הנוכחים על המליונים, אשר השמדתם היא הרקע האמיתי למשפט זה. האישה הממוספת, הקורא ברשימותיו הוא העד

נר שהצנחנים הישראליים נמסרו לגיסטאפו; שהוא חצה את הגבול לשחיץ וחזרה לגר"מניה בלי כל הטרדה, שקיבל מספרות גר"מני בו הוגדרה דתו כ"בלתי־ידועה"; שאף כי מסר למנהיגים הציוניים פרטים על טבח היהודים, לא פירסמה הסוכנות היהודית דבר על כך.

לא היה זה הכל. נתגלה שקסטנר נקרא ב"שעתו לכירורג על ידי מפא"י על פעולותיו, שבירור זה לא נסתיים מעולם, ושכמו־כן זה הצדיקה אותו מפא"י לחלוטין בלי כל ה"כחות, פרט להמלצות פצילי מפא"י עצמה, חב"ריו של קסטנר. טען תמיר, איש האצ"ל לש"עבר: מפא"י הגנה על קסטנר כדי שלא יגלה שהיא עצמה העליכה בשעתו את פרטי הטבח. הפרטים הועלמו לדעתו, כדי לא לתת ח"מר"העמולה לאצ"ל וללח"י במלחמתם נגד הברי"טים.

אחת הנקודות החשובות ביותר בהתקפתו של תמיר בשלב זה הייתה נסיונו להכחיש ש"קסטנר היה סוכן גרמני שלא חזר בחורשים האחרונים של המלחמה משווייץ להונגריה, אלא לוינה הנאצית, מפני שחשש שהסובייטים יעמידו אותו למשפט. קסטנר השיב שבו"דפשו היתה כמקפת, ושלא רצה לטוס אליה. "לא רציתי ליהרג מכורו של בנות הברית בתור גרמני!"

נקודה אחרת: כשנשאל על ידי תמיר, גיי"לה קסטנר כי בכר לקח אותו למחנה ברגן"בלזן, אותו עמד למסור לאנגלו־אמריקאים, לפי בקשתו שלו. תמיר רמו שהסיבה האמ"ית הייתה שבכר היה זקוק לו כעד, כדי ליצור לעצמו אליבי לקראת העתיד הקורר. קסטנר הסכים שאולי הייתה זאת אחת הסי"בות.

המשפט האחרון. בסוף היום השביעי של החקירה קם תל, ביקש את השופט לא"סור את המשת העיני. לדעתו יכול היה תכיר לסיים את החקירה, המשיך פשוט "כדי לדו"ג.

תמיר: "מה אני יכול לעשות אם אני תופס דגים גדולים? אינני יכול לתת לה"לחזור לים!" השופט הלוי נתן לו יום אחר צופי.

היום האחרון של החקירה הנגדית, האר"י"כה ביותר בתולדות ישראל, היה הקרב על המשלט האחרון. תמיר זרק לעבר העד את ה"שאלה האכזרית ביותר של כל המשפט: "האם, לפי המושגים המוסריים של עצמך, התערבות אישית להצלת גנרל של ס. היתה, או לא היתה, פשע לאומי?" (ראה הדו"ח הקצ"רני בעמוד 5).

כשם שהשופט והכריז על הפסקה שלושה ימים, היתה האווירה בבית המשפט שונה לז"לוטין מוז ששררה בתחילתו.

גרינוולד ובתו, יצאו מן הבנין חוגגים. תל החזיר את ספריו לתוך כוונותו כשעל פניו הבעה מתוחה.

תמיר, שנכנס לפני שבועיים כשבלבו תק"חת מעטות וספיקות רבים, אחד מעורכי"הדין הצעירים המבטיחים, יצא מן האולם כאחד הפרקליטים החשובים ביותר בישראל. קסטנר ירד בצעדים איטיים במדרגות, ב"לחית תל וכמה ידידים. הוא נראה שקט ו"נכנע. הוא היה עייף ורזה, שערותיו הלבינו ממש. מבטו היה רציני. הוא ידע שמשוה קרה ביום הזה, דבר שקשה היה לתקנו. אולם לפחות נגמר העינוי. הכאב עוד יחזור, אולם לא יהיו עוד שאלות, לפחות במשפט זה. הוא יכול היה לחזור הביתה, לנוח.

הקרב המשפטי: לחיים ולמוות

משמעות מכרעת לכל המשפט. הפיסקה הודעת קסטנר לקפלן כי הודות להתערבותו האישית זוכה בכר ושחרר.

משך ארבע שעות הציג תמיר שאלות, ניתק קו־נסיקה אחד אחרי השני מאחורי קסטנר, שלא הרגיש כלל במלכות שהוטמנה לו (ראה עמוד 5). העד הכחיש כאילו עזר לבכר בכל צורה שהיא. חזר על הכחשה זו בצורה שלא נשתמעה לשתי פנים. לפתע כי"קש תמיר את השופט להראות את המכתב, הראה אותו לקסטנר. הסתירה הייתה בולטת, ברורה, לא ניתנה לשום הסבר הגיוני.

דמייה עמוקה השתררה באולם. משך דקות ארוכות התזיק השופט במכתב. הפעם לא הסתכל עוד בגרינוולד. הוא הסתכל בקסטנר. קסטנר ביקש הפסקה, הוא אמר שהוא עייף. הכל הרגישו: היה זה המיפנה.

קו ההגנה. כל קו ההגנה השתנה מיד. האישי הגדול של המשפט היה עתה אדם שלא נוכח באולם, אך שרוחו ריחפה על כל מילה: אלוף הס.ס. קורט בכר, כיום אורח גרמני. מנוע התערב קסטנר לטובתו? מה עשה בכר? מה היה חלקו בטבח המיליונים?

תמיר קבע בין רגע את קו ההתקפה, לא הירפה ממנו:

● שקסטנר הציל את אלוף הס.ס. במשפט נירנברג, ואחר כך במשפט האנטי־נאצי הגרמני.

● שבכר היה אחד האחראים העיקריים בהשמדת יהדות אירופה;

● שקסטנר הוציא רכבת אחת של אלף יהודים, ביניהם משפחתו של קסטנר ויודיו, כדי לרפות את מתחות היהודים ולמנוע את בריחתם והתמרדותם;

● שלשם כך מנע קסטנר בעד הצני"תנים הישראליים לארגן תנועת התנגדות;

● שקסטנר היה מכשיר בידי בכר ב"נסיונו של הלה להתחבב אתו כך על מצע"מות־המערב, להציל את עורו מנקמת ה"מנצחים — תמורת הצלת עורו של קסטנר עצמו, שבכר יכול היה לגלות את עברו כמשתף־פעולה.

התובע משקד! הסניגור, בגלימתו השחורה, הנחית מכה אחרי מכה על העד, לא נתן לו עוד לשוב לאיטנו. כותרות ה"עתונים השתנו מן הקצה אל הקצה. גרינ"י וולד הרים את ראשו. קסטנר, לעומת זאת, איבד את קור־רוחו, ביקש כסא לשבת. לפ"עמים היה נראה ששוב לא ראה את עצמו כעד, אלא כנאשם. פעם אמר לשופט: "התובע משקד!" תמיר, מחייך עתה, הזכיר לו: "אינני התובע. אני פרקליט ההגנה."

השופט הלוי, אשר בימי משפט־המחתרת בצרפין הוכיח שאיננו ר"לב, החליט למרות מחאת התובע תל, שהחקירה חוקית, ביקש את תל להימנע מלהתערב. תמיר הורשה להמשיך. הוא עשה זאת.

השופט הלוי, אשר בימי משפט־המחתרת בצרפין הוכיח שאיננו ר"לב, החליט למרות מחאת התובע תל, שהחקירה חוקית, ביקש את תל להימנע מלהתערב. תמיר הורשה להמשיך. הוא עשה זאת.

השופט הלוי, אשר בימי משפט־המחתרת בצרפין הוכיח שאיננו ר"לב, החליט למרות מחאת התובע תל, שהחקירה חוקית, ביקש את תל להימנע מלהתערב. תמיר הורשה להמשיך. הוא עשה זאת.

דב יוסף, או שר המסחר והתעשייה, קרא את המכתב בסלידה. היה זה מכתבו של מלכיאל גרינוולד (העולם הזה 845 והלאה), בצירוף עלון. שאלת הכותב לשר: כיצד יכול הוא להזיק במשרדו, כדובר וקצין עתונות, אדם כמו ישראל רודולף קסטנר? קסטנר, המועמד ה"53 ברשימת מפא"י ל"כנסת" היה צריך לשבת, לדעת גרינוולד, בבית־הסוהר.

בעלוננו, שהיה מיועד לחברי מפלגת המז"רחי, האשים גרינוולד כי קסטנר היה משתף־פעולה עם הנאצים, ושהודות להתערבותו ה"אישית טוהר ושותר אחד הפושעים הגרועים ביותר של ס.ס., גנרל קורט בכר.

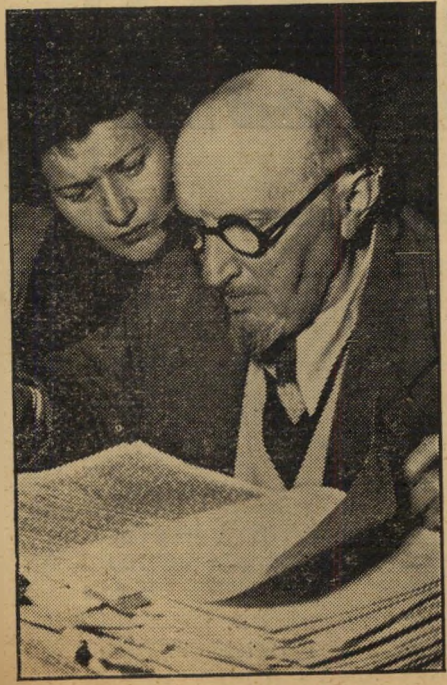
דב יוסף לא היה מעולם עסקן מפלגתי. הוא עורך־דין, אדם ישר ללא פשרות. הוא החליט שהמקום לבירור המשפטי אלה הוא בבית־המשפט. אולם קסטנר לא התלהב ל"רעיון: "אין לי פנאי לאדם זקן שמקצועו היה תמיד להשמיק בני אדם!" בכל זאת הח"לטה הממשלה, לפי דרישת יוסף, להטיל על היועץ המשפטי, חיים כהן, להגיש משפט על הוצאת דיבה לפי הסעיף 201(1) של החוק הפלילי.

300 ריבונות. אנשי החוק, שהעניו מבט חסוף ככתב־האשמה הארוך, ידעו שזה משפט אבדו. החוברת של גרינוולד כללה לפחות 300 מקרים נפרדים של הוצאת דיבה. הדבר הנכון ביותר לנאשם, לדעתם, היה להודות באשמה, לקבל את הקנס הקטן שנועד לו. כי אחת יבנה יכול היה לקבל את העונש המקסי"מלי: שנה מאסר.

אולם גרינוולד העקשן עשה את ההיפך. הוא גייס את שמואל תמיר, עורך־הדין הצעיר והתקפני, שהיה פעם מפקד בפועל של אצ"ל בירושלים, נתכונן לקרב לחיים ולמוות. תמיר עבר לירושלים, הקים שם מיפקדה פרטית, מיל המיפקדות של השופט והתביעה. כל מיפקדה עבדה בקדחתנות, אספה מאות מס"מכים, חיפשה עדים והוכחות.

כשנפתח המשפט, לא יכול היה מצבו של גרינוולד להיות מיואש יותר. הוא ישב כפוף על ספסלו, ליד בתו רינה, שלח נבטים מדי"כאים אל תמיר. אולם תמיר לא שם לב אליו כלל. מבטו היה נעוץ באדם שעמד על דוכן העדים.

כי שם עמד, לתמונה ולשמחתו, ישראל קסטנר עצמו. זקוף, בחליפה אפורה מגוהצת יפה, שערות אפורות מסורקות לאחור, מבריק, שופע המור, לפעמים אירוניה דקה, מגומט — היה זה עד לדוגמא.

הנאשם: מלכיאל גרינוולד ובתו, רינה, מביטים במשפט ברגע שישא על המשפט